

BRILL

Oriente Moderno 93 (2013) 144-175

ORIENTE
MODERNO

brill.com/ormo

Kadro
110118

Una codificazione del Kemalismo come ideologia negli anni '30: il movimento "Kadro"

Fulvio Bertuccelli

PhD Candidate, Università di Napoli "L'Orientale"

Abstract

This study is focused on Kadro, a political movement gathered around the monthly review of the same name published between 1932 and 1934 in Turkey. Composed by former communists as Şevket Süreyya Aydemir alongside with prominent nationalist writers such as Yakup Kadri Karaosmanoğlu, the movement aimed to develop Kemalism as a revolutionary ideology. The article analyses some of Kadro's basic ideas and their impact on the debate within the ranks of Republican People's Party.

Keywords

Kadro; Kemalism; Statism; Reformism/Revolutionism; Antimperialism; Corporatism

Pubblicata nel 1932-1934, la rivista *Kadro* ebbe un comitato di redazione di prim'ordine, composto da Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1889-1974), Şevket Süreyya Aydemir (1897-1976), Vedat Nedim Tör (1897-1985), Bürhan Asaf Belge (1899-1967) e İsmail Hüsrev Tökin (1902-1994),¹ che si pose l'obiettivo di una codificazione coerente del Kemalismo come ideologia. La particolarità delle idee e la vivacità del dibattito che ne scaturì, permettono di considerare *Kadro* come uno dei primi movimenti intellettuali della Turchia repubblicana, per questa ragione è stato oggetto di vari studi. In parte è stato giudicato come un tentativo di fornire le basi teoriche per la politica dello statalismo che avrà un rilancio durante gli anni Trenta da parte del

¹ Su questi personaggi si veda Türkeş, Mustafa. "A Patriotic leftist development-strategy proposal in Turkey in the 1930s: the case of the Kadro (Cadre) movement". *International Journal of Middle East Studies*, 1 (2001), p. 91-114.

MADDE YAYINLANDIĞI
SÖZMÜHÜRÜ GÖZETİLMİŞTİR

02 Kasım 2013

F. Bertuccelli / Oriente Moderno 93 (2013) 144-175

145

regime repubblicano.² È stato anche talvolta notato come l'esperienza di *Kadro*, abbia funzionato da cinghia di trasmissione dei principali concetti elaborati dal movimento comunista turco, durante la prima metà degli anni '20, ai successivi movimenti intellettuali della sinistra turca, che emergeranno in particolar modo nella prima metà degli anni '60.³

Gran parte del dibattito storiografico è incentrato su quanto i suggerimenti di *Kadro*, si rivelassero complementari o piuttosto alternativi alle politiche socio-economiche messe in atto dal regime durante gli anni Trenta. La maggior parte degli studi sullo sviluppo politico della Turchia repubblicana, tende ad assegnare al movimento intellettuale un ruolo abbastanza marginale, definendo le tesi della rivista come una miscela superficiale di Marxismo, Nazionalismo e corporativismo con tratti fortemente elitari.⁴ Similmente Metin Heper nell'opera *The state tradition in Turkey*, tende ad interpretare l'esperienza del movimento come il tentativo fallito da parte di settori della burocrazia statale di accreditarsi come gli unici interpreti dell'eredità politico-culturale del Kemalismo, facendone un'ideologia con velleità totalitarie.⁵ Tra gli studiosi che analizzano più nel dettaglio il movimento è opportuno ricordare Cem Alpar, che nell'articolo "Kadro hareketi içinde Türk Devrimi ve kemalizm",⁶ giudica complessivamente l'esperienza della rivista come un tentativo di codificare le principali istanze del Kemalismo, contribuendo in particolare a definire il carattere antimperialista del movimento di liberazione nazionale turco. Sebbene questa prospettiva metta in luce alcune importanti caratteristiche delle idee espresse in *Kadro*, manca tuttavia di mettere in evidenza i nodi concettuali che più determinarono frizioni all'interno dell'élite repubblicana. In una diversa prospettiva, Müstafa Türkeş,⁷ riesce a porre in risalto gli elementi più originali portati avanti dai *kadrocular*, mettendoli in relazione con le posizioni di diversi intellettuali ed esponenti repubblicani. Türkeş, evidenziando i nodi concettuali meno convincenti della rivista, giunge a

² Türkeş, Mustafa. "A Patriotic leftist...", p. 91-114.

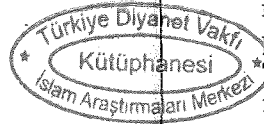
³ Landau, Jacob. *Radical Politics in Modern Turkey*. Leiden, E.J. Brill, 1974, p. 51.

⁴ Ciò è quanto affermato da Kemal Karpat in *Turkey's Politics*. Princeton NJ, Princeton University Press, 1959, p. 71-72.

⁵ Heper, M. *The State Tradition in Turkey*, Beverley. The Eothen Press, 1985, p. 72-73, cfr. Zürcher, Erik J. *Turkey a Modern History*. London-New York, I.B. Tauris & Co. Ltd Publishers, 1993, p. 206.

⁶ Alpar, Cem. "Kadro hareketi içinde Türk Devrimi ve kemalizm". *Uluslararası Atatürk Sempozyumu (17-22 Mayıs 1981), Bildirler ve Tartışmalar*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1984.

⁷ *Ibidem*.

02624

17952
1923-1938 arasında yayınlanan dergiler -Anadolu, Kadro, Ülku, Fikir Hareketleri, Aydabir- üzerinde bir çalışma. DOĞAN, Abide. Doktora. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991. 1038s.
Danışman: Doç.Dr.Bilge Ercilasun.

15 KASIM 1990

15 KASIM 1990

17941
Kadrocuların iktisadi politikası. KESKİNKILIÇ, Erdoğan. Master. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991. 158s.
Danışman: Prof.Dr.Rifat Önsoy.

02 KASIM 1993

110118 KADRO

SADIQ, Mohammad, 'The Kadro Movement in Turkey'. *International Studies* (Journal of the School of International Studies, Jawaharlal Nehru University), 23, 4 (October-December 1986) pp.319-38.

Kadrocular ve kadro hareketi (görüşler, yorumlar ve değerlendirmeler). *ERTAN, Temuçin Fatih*. Doktora. Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlk. ve İlk. Tar. Ens., Ankara, 1992. 336 s., 126 ref.
Danışman: Prof.Dr.Abdurrahman Çaycı. Dili:Tr.

110118 KADRO

17 ARALIK 1993

SADIQ, Mohammad, 'The Kadro Movement in Turkey'. *International Studies* (Journal of the School of International Studies, Jawaharlal Nehru University), 23, 4 (October-December 1986), pp.319-38.

R142 *Communists and the Kadro movement* / Harris, George S. Istanbul, 2002
Karaömerlioğlu, M.Asim. *Middle East Journal*, 57 iv (2003), p.684 (E)
Criss, Nur Bilge. *Turkish Studies*, 4 iii (2003), pp.211-215 (E)

110414

Kadro ve Kemalizm 1930'ların başında bir ideoloji arayışı/Kadro and Kemalizm a search for ideology in the early 1930 s.. DALAK, M. Uğur. Yüksek Lisans. Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993. 95 s., 74 ref.
Danışman:Dr.Nevin Coşar. Dili:En.

87 — Türk siyasal yaşamında kadro hareketi (*)

Merdan YANARDAĞ

Tez Yön. : Prof. Dr. Yaşar GÜRBÜZ
Kabul tarihi : 17.7.1986

Bu çalışmada; ilk iki bölümde, ulusal kurtuluş savaşı ve sonrasında ortaya çıkan önderlik sorunu tartışmaları, 1923 İzmir İktisat Kongresi'nde benimsenen liberal ekonomik politika ve kalkınma modelinin 1930'lu yıllarda devletçiliğe dönüşmesi; sonraki bölümde, 1932 - 1935 yıllarında yayınlanan, ve 36 sayı çıkan KADRO dergilerinde ortaya konan siyasal düşünceler sonucu oluşturulan bir akım olan «Kadro Hareketi», amaçları inkılabın ideolojisini oluşturmak olan Kadro yazarlarının fikirleri tarihsel boyutu içinde incelenmiştir.

23 SUBAT 1994

5183. Bostancı, Naci: Kadrocular ve sosyo ekonomik görüşleri / Naci Bostancı. - [S.l.]. 1990. - III. 158 S. - (Kültür Bakanlığı yayınları ; 1216 : Kültür eserleri dizisi ; 156)
Inhalt: Die Ideologie der Herausgeber der Zeitschrift Kadro. - Text türk.
ISBN 975-17-0687-4 9 E 5849

Marmara Üniversitesi: 1982-1986 Tez Özetleri
Har. Mwalla Zeren, s.182, 1987-İstanbul
Y. Lisans Tezi

01 AGUSTOS 1993

TOPLUMSAL TARİH

EYLÜL 1998 FİYATI: 7.50.000-TL (KDV DAHİL)

İstanbul'da İlk Cumhuriyet Bayramı

Cumhuriyet'in Başarılı İşadamları

75 Yıl Önce Komünist Manifesto

Halk Fırkası Kurulurken

Türkiye mi, Türkistan mı?

Kadrocularda Devletçilik

Afyon'dan İki Kitap

**CUMHURİYET
75 YAŞINDA**
58

Bir Cumhuriyet Bayramı'nda tak-i zafer.
Ephemera Derneği'nden temin edilmiştir.

Aylık Dergi

Ekim 1998 Sayı: 58 Cilt: 10

Sahibi

Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı
adına Orhan Y. Silier

Yayın Koordinatörü

Osman Köker

Sorumlu Yazışları Müdürü

Ayşen Anadol

Danışma Kurulu

Mete Tunçay, Ayşen Anadol,
Halil Berktaş, Edhem Eldem,
Çağlar Keyder, Necdet
Sakaoğlu, Zafer Toprak

Grafik Tasarım

Melis Tunçay

Görsel Yönetmeni

Cengiz Kahraman

Uygulama

Saliha Bilginer

Düzeltili

Nurettin Pirim

Abone

Meltem Yeyin

Yapım

Tarih Vakfı

Baskı

Numune Matbaacılık

Dağıtım

Biryay

Adres

Barbaros Bulvarı,

Yıldız Sarayı Arabacılar Dairesi 80700

Beşiktaş-İstanbul

(212) 227 37 33 - 34 227 46 33 - 34

(212) 227 37 32 (faks)

Ankara Temsilciliği

Ülkü Özen (0312) 426 16 54

Abone Koşulları

Altı aylık (yurtiçi): 4.000.000 TL

(yurtdışı): 35 US\$

Cilt Satışı

1 cilt (yurtiçi): 4.500.000.-TL

(yurtdışı): 40 US\$

Yurtdışı fiyatlarına gönderi ücreti dahildir.

Cumhuriyet'in Başarılı İşadamları

4

Murat Çokgezen 1950'lerin başında 20. Asır adlı magazin dergisinde yayımlanan röportajlar dizisini temel alarak Cumhuriyet dönemi müteşebbislerini tahlil ediyor.

Halk Fırkası Kurulurken...

11

Nevin Yurdsever Ateş Halk Fırkası'nın 75 yıl önce kuruluşu sırasında yaşanan tartışmalara örnek olarak **Ahmed Cevdet'in** iki makalesini aktarıyor.

İstanbul, 29 Ekim 1924

14

Osmanlı Başkentinde Cumhuriyet'in İlk Yıldönümü

Mehmet Emin Elmacı 29 Ekim'in henüz resmen bayram ilan edilmediği 1924 yılında İstanbul'da yapılan kutlamaları basın taramasına dayanarak aktarıyor.

Şefik Hüsnü'nün

19

Komünist Manifesto Çevirisi

Osman Köker Marx-Engels'in Komünist Parti Manifestosu'nun 75 yıl önce yapılan ilk Türkçe baskısını tanıtıyor.

Atatürk'ün Yanındaki Doktor

23

Necdet Sakaoğlu Cumhuriyet'i kuran kadrodan Operatör Doktor **Hüseyin Hüsnü Paşa'yı** tanıtıyor.

EPHEMERA

32

Ephemera Derneği ile işbirliği içinde hazırladığımız bu ayki sayfamızda zafer taklaları var.

Kadrocularda Devletçilik

34

Erdoğan Keskinkılıç Cumhuriyet'in ekonomi politikalarının oluşmasında özgün bir ses olarak ortaya çıkan Kadro dergisini inceliyor.

Türkistan: Nerede, Ne Zaman?

38

Hakan Erdem "Türkistan" sözcüğüne hangi dönemde hangi anlamlar yüklendiğini inceliyor.

Kadro (10118)

METU Studies in Development, 23 (4) 1996, 565-576

08 EYLÜL 2009

MADE YATIRILANDIKTAN
SONRA GELEN HAKİMAN

ODTÜ Gelişme Dergisi, cilt:23, sayı:4, yıl:1996, Ankara, s.565-576.

The intellectual legacy of the *Kadro* movement in retrospect

Eyüp Özveren

Middle East Technical University, 06531 Ankara, Turkey.

Abstract

This paper starts with a brief account of the main tenets of transformation as of the 1960s in the social sciences with specific reference to Latin American Studies and the Middle East Studies. Whereas the former witnessed the emergence of the Dependency School, the latter was characterized by an interdisciplinary civilisational approach. It is argued that the Turkish *Kadro* movement developing in response to the Great Depression had already progressed along these lines and had successfully linked the two approaches as early as in the 1930s. The theoretical originality of the *Kadro* is attributed to its re-reading of Marxism in the light of the turn-of-the-century German social science. *Kadro's* political meaning as an intellectual movement of the elite is reassessed. It is argued that *Kadro* deviated radically from the basic commitments of the Kemalist regime only within the realm of international relations.

1. An overview of the academic landscape

The 1960s witnessed not only a worldwide wave of social unrest but also a concomitant renewal in the social sciences. The New Left brought about a rejuvenation of Marxism that was bound to affect the institutional parameters of the social sciences. Attempts to accommodate the various Marxian approaches within academia necessitated the further renegotiation of disciplinary boundaries. Having found for themselves an hospitable environment, novel interdisciplinary approaches changed the academic

- de GORTER, H. and ZILBERMAN, D. (1985), "On the Political Economy of Providing Public Good Inputs", Working Paper No. 355, Berkeley: California Agricultural Experiment Station.
- GRILICHES, Z. (1979), "Issues in Assessing the Contribution of R&D to Productivity Growth", *Bell Journal of Economics*, 10(1), 92-116.
- HAYAMI, Y., and RUTTAN, W. V. (1971), "Toward a Theory of Technical and Institutional Change", in Y. Hayami, and V. W. Ruttan, *Agricultural Development: An International Perspective*, Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 73-114.
- HILLMAN, A. L. and URSPRUNG, H. W. (1988), "Domestic Politics, Foreign Interests, and International Trade Policy", *American Economic Review*, 78, 729-45.
- HIRSHLEIFER, J. (1989), "Contest and Rent-Seeking Functions: Ratio Versus Difference Models of Relative Success", *Public Choice*, 54, 63-82.
- LI, F. (1993), *Institutional Arrangements and Long-run Economic Growth*, unpublished Ph.D. dissertation, University of Minnesota.
- MAGEE, S.P., BROCK, W. A., and YOUNG, L. (1989), *Black Hole Tariffs and Endogenous Policy Theory*, Cambridge: Cambridge University Press.
- MAMUNEAS, P.T. (1993), *Spillovers from Publicly Financed R&D: Capital in High-Tech Industries*, mimeo.
- MATSUYAMA, K. (1991), "Immiserizing Growth in Diamond's Overlapping Generations Model: A Geometrical Exposition", *International Economic Review*, 32(1).
- NADIRI, M. I., and MAMUNEAS, P. T. (1994a), "The Effects of Public Infrastructure and R&D Capital on the Cost Structure and Performance of U.S. Manufacturing Industries", *The Review of Economics and Statistics*, 76(1), 22-37.
- _____ (1994b), *Infrastructure and Public R&D Investments, and the Growth of Factor Productivity in U.S. Manufacturing Industries*, NBER Working Paper No. 4845: Cambridge.
- RUTTAN, V. (1978), *Induced Innovation*, London: Johns Hopkins University Press.

Özet

Kurumlar ve endojen teknolojik değişim

Bu çalışma, kurumların ve lobi faaliyetlerinin teknolojik değişim yönü üzerindeki etkilerini iki sektörlü örtüşen kuşaklar modeli çerçevesinde incelemektedir. Simülasyon (benzetim) neticelerine göre, önyargısız kurumların olduğu bir ortamda, üreticilerin rantçı faaliyetleri ekonomiyi sermaye-çoğaltan (capital-augmenting) optimal yoldan çıkartır ve işçi-çoğaltan (labor-augmenting) yola sevkeder. Öte yandan, sermaye destekleyeci bir kurumsal yapı içinde bulunan rantçı faaliyetler ekonominin sermayenin en fazla artışı yoldan ilerlemesini sağlar. Bu sonuca göre, devlet sektöründe bulunan etkisizliklerin uygun kurumsal düzenlemelerle kısmen düzeltilebileceği anlaşılmaktadır.

Critique of studies of the Kadro (Cadre) movement

Mustafa Türkeş

Department of International Relations, Middle East Technical University, 06531 Ankara, Turkey

Abstract

The study attempts to review major existing studies of the Kadro movement under three major issues. The first is the demagogic charge that Kadro was a communist propaganda tool, and the counter charge that it betrayed the socialist movement in Turkey. The second is the broader question of Kadro's ideological roots, character and role. The third is Kadro's place in development literature. The studies reviewed in this article are illuminating in many respects. The variety of approaches, however, makes it impossible to identify a common pattern of discussion. At the same time, it is possible to identify certain characteristic weaknesses in the existing literature, one of which is the lack of proper references to the Kadro journal itself. Another common weakness of many studies is their hasty identification of Kadro with the Galievist, Kemalist, fascist and communist views. The study concludes that most of the existing studies on the Kadro movement provide no clear or comprehensive picture of the ideology and economic development strategy of the Kadro movement, thus, suggesting that there is a strong need to work out the ideology and development strategy of the Kadro movement.

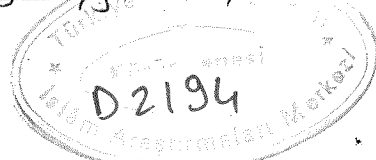
1. Introduction

Almost all studies concerning ideological tendencies, the economic and political development of Turkey in general, and the 1930s in particular, make some reference to the Kadro movement since it has been a deep-rooted and influential ideological movement¹. The subject has proved to be fruitful and controversial. It is fruitful because Kadro examined many significant subjects, ranging from current

¹ The movement takes after the name of the monthly journal, Kadro (Cadre), which was published in Turkey between January 1932 and November-December 1934. In total, 36 issues came out, the last of which combined the 35th and 36th issues. The average length of an issue was 50 pages. Cem Alpar edited the three volume facsimile copy of Kadro journal in 1978.

ODTÜ, Gelişme Dergisi, cilt: 25, sayı: 4, yıl: 1998, Ankara.

663-678.

08 Eylül 2009

MADDE YATIRIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

A 332

REARTE 243204 417-000
SONY 10000000000000000000

23 OCAK 2007

Der Nahe Osten in der
Zwischenkriegszeit 1919-1939.
Stuttgart - 1989. S. 355-373.

Kemal Beydilliye
doğru selam
23.01.90

Şevket Raşit Hatipoğlu

FIKRET ADANIR

ZUR „ETATISMUS“-DISKUSSION IN DER TÜRKEI
IN DER WELTWIRTSCHAFTSKRISE.
DIE ZEITSCHRIFT *KADRO* 1932-1934

110118

Die Weltwirtschaftskrise trat in Südosteuropa bekanntlich primär als eine Agrarkrise in Erscheinung. Durch den Preisverfall der Agrarprodukte auf dem Weltmarkt waren die Volkswirtschaften dieses weithin noch wenig industrialisierten Raumes in hohem Maße in Mitleidenschaft gezogen worden.¹ Eine strukturell bedingte landwirtschaftliche Übervölkerung machte sich als krisenverstärkender Faktor bemerkbar.²

Als ein traditionell agrarisches Land sah sich die Türkei zu Beginn der dreißiger Jahre ähnlichen ökonomischen Problemen wie ihre Nachbarn gegenüber. Der historische Prozeß der Entstehung eines türkischen Nationalstaates in Anatolien seit dem Ende des Weltkrieges hatte aber darüber hinaus Bedingungen geschaffen, die das Land während der Weltwirtschaftskrise in eine schwierigere Lage als die der meisten vergleichbaren Staaten versetzten.³ Die wirtschaftspolitischen Maßnahmen, die man zur Überwindung der Krise in der Türkei ergriff, unterschieden sich dementsprechend von denen anderer Agrarländer erheblich.⁴ Im folgenden soll zunächst die

¹ In Rumänien z.B., einem der wichtigsten Getreideausfuhrländer des damaligen Europa, sank der Preis des Weizens von 2552 Schweizer Franken für eine Waggonladung im Jahre 1928 auf 600 Schweizer Franken im Jahre 1931. Siehe G. TAŞCA, Die wirtschaftliche Lage Rumäniens, in: Europäische Revue 10 (1934), S. 538. Vgl. auch George J. CIOROGARU, Aktuelle wirtschafts-politische Fragen in Rumaenien, Phil. Diss. Heidelberg 1932, S. 37-44. Eine Analyse der Situation im gesamten Balkanraum bei Roland SCHÖNFELD, Die Balkanländer in der Weltwirtschaftskrise, in: Vierteljahresschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte 62 (1975), S. 179-213; John R. LAMPE/Marvin R. JACKSON, Balkan Economic History, 1550-1950. From Imperial Borderlands to Developing Nations, Bloomington 1982, S. 435-469.

² A. RERTINGER, Das europäische Agrarproblem, in: Europäische Revue 10 (1934), S. 551-554. Über die Übervölkerung in der jugoslawischen Landwirtschaft Nikola Vučo, Agrarna kriza u Jugoslaviji 1930-1934, Beograd 1968, S. 43-61.

³ Damit hängt vielleicht zusammen, daß „eine tatsächliche wirtschaftliche und politische Selbständigkeit ... im Südosteuropa der Zwischenkriegszeit eigentlich nur die *Türkische Republik* [hat] erlangen können.“ Hermann GROSS, Nationalwirtschaftliche Emanzipation der südosteuropäischen Staaten, in: Klaus-Detlev GROTHUSEN (Hrsg.), Ethnogenese und Staatsbildung in Südosteuropa, Göttingen 1974, S. 189.

⁴ Şevket Raşit HATİPOĞLU, Die Agrarkrise in der Türkei, Ankara 1936. Einige Autoren sind der Auffassung, daß die Türkei erheblich weniger unter den Folgen der Krise gelitten hat als beispielsweise Griechenland, Bulgarien oder Rumänien. Vgl. İlhan TEKELİ/Selim İLKİN, 1929 Dünya Buhranında Türkiye'nin İktisadi Politika Arayışları [Die Suche, der Türkei nach einer Wirtschaftspolitik in der Weltkrise von 1929], Ankara 1977, S. 31.

rılmasını tehlikeye düşürür. Millî demokratik devrimin zikzaklara sapmadan, duraksamadan sonuna kadar vardırılabilmesi için hegemonyanın Türkiye toplumunun en devrimci güçlerinde olması şarttır. Proleter-yoksul köylü hegemonyası, yani bu en devrimci güçlerin devrimde önderliklerini öteki devrimci sınıf ve zümrelere kabul ettirmesi ve onların gönüllü desteğini ve ittifakını sağlaması, devrim yolunda kesintisiz ilerlemenin teminatıdır. Bu olmadığı takdirde ve devrim, zikzakların, duraksamaların, hattâ geriye dönüşlerin kaçınılmaz olacağı şartlar içinde geliştiği takdirde millî demokratik devrimin kendisi tehlikeye düşer.”⁴³

Bu nokta ile bağlantılı olarak bir başka muğlak bırakılan alanın; hegemonyanın ister proleterya da isterse asker-sivil aydın zümreyi içine alan küçük-burjuvazinin elinde olacağı “millî cephe”nin, Millî Demokratik Devrimi nasıl gerçekleştireceği sorunu olduğu fark edilecektir. Bu noktada Mihri Belli’nin düşüncelerinde birbirinden çok farklı iki tutum ayırt edilebilir.

Bunlardan ilki, şiarı “tam bağımsızlık ve gerçekten demokrasi” olan Millî Demokratik Devrimin, asker-sivil aydın zümre tarafından yukarıdan aşağıya doğru gerçekleştirileceği yönündeki beklentidir. Bu noktada, Kemalizm (millî kurtuluşçu, millî bağımsızlıkçı tarafı ön plana çıkarılarak) bu beklentinin dayandırıldığı bir meşruiyet zemini olarak işlenir, böylelikle de üzerine, zihinlerde oluşabilecek teorik boşluk noktalarını kaplayacak bir dolgu malzemesi olarak önemli bir işlev yüklenmiş olur. Bu durum bizim için, Belli’nin sıklıkla “Kemalizm ile Marksizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur”⁴⁴ ifadelerinde dile gelen vurgulamalarını da daha anlaşılır bir hâle getirir. “Üretim tarzı Kemalist Türkiye’de kapitalizm idi, bugün de kapitalizmdir. Yalnız bir nitelik farkı vardır. Komprador teşvik görmüyordu Kemalist Türkiye’de. Yabancıların mülkiyeti olan müesseseler, demiryolları, madenler vb. devletleştiriliyordu. Bir millî burjuvazi yaratma çabasındaydılar. Bu çaba pek başarılı olmadı. Devrimi yöneten aydın zümre bunu görecektir. Niyeti hiç şüphesiz ki, iyiydi.”⁴⁵

Buradan hareketle Mihri Belli, Millî kurtuluşçu ve bağımsızlıkçı tarafları ağır basan “Kemalist ideoloji” ve “onun en bilinçli tabakasını oluşturan asker-sivil aydın zümre”nin –zaman zaman tutarsız davranabildiği durumlar vaki olsa da– daima anti-empyralist bir tutum benimsediğini düşünmektedir.

⁴³ Belli, Mihri, “Millî Demokratik Devrim”, *Yazılar 1965-1970*, Sol Yay., 1970, s. 200.

⁴⁴ Mihri Belli, *İnsanlar Tanıdım...*, s. 26.

⁴⁵ Mihri Belli, “Türkiye’de Karşı Devrim”, *Türk Solu*, sayı: 64, 4 Şubat 1969.

BİR SOL MİLLİYETÇİ İDEOLOJİ MODELİ: *KADRO DERGİSİ*

Ergün Yıldırım*

GİRİŞ

Milliyetçilik, ideoloji ve sol gibi üç kavramın bir araya gelerek oluşturduğu paradigma, soğuk savaşın bitmesine rağmen önemini hâlâ korumaktadır. Nitekim Türkiye’de sol milliyetçi ideoloji, dönem dönem belli argümanlar üretmekte ve “Kızılçeleme” örneğindeki gibi çeşitli ittifaklarla belli bir etkinlik oluşturabilmektedir. Yine çeşitli dernekler ve entelektüel etkinlikler kapsamında sol milliyetçilik, bir ideoloji olarak gündeme gelecek çeşitli tartışmalarla politik ve toplumsal kamuoyunu etkilemektedir. Bu nedenle, bir milliyetçi ideoloji biçimi olarak sol milliyetçiliğin temel önermelerinin, günümüz entelektüel birikimiyle tartışılması önemlidir. Türkiye’de bunun ilk örneğini *Kadro Dergisi* oluşturmaktadır. *Kadro Dergisi*, millî devletin inşa edildiği bir dönemde milliyetçi bir model geliştirerek yeni devlete alternatif bir ideoloji olmaya çalışmıştır. Dolayısıyla, Türkiye’de hem bir tarz-ı milliyetçiliğin hem de bir tarz-ı ideolojinin nasıl şekillendiğini anlamak açısından önemli bir örnektir. 1932-1934’de yayımlanan derginin, inşa ettiği ideolojik tezlerin daha sonra *Yön*

* Y. Doç. Dr. Ergün Yıldırım, Dumlupınar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

KADRO DERGİSİ NİÇİN KAPANDI?

WHY WAS KADRO REVIEW CLOSED?

Doç. Dr. Temuçin F. ERTAN*

Kadro Dergisinin Yayın Hayatına Atılması:

1932-1935 yılları arasında yayınlanan ve gerek bu dönemde, gerekse sonraki yıllarda çeşitli siyasal düşünce ve ideolojik grup tarafından ilgi, tepki ya da eleştiriyile karşılaşan Kadro Dergisi ve bu derginin etrafında oluşan hareket, Türk devriminin ideolojisi olan Kemalist ideolojiyi oluşturma misyonunu üstlenmişti. Yakup Kadri, Şevket Süreyya, Vedat Nedim, İsmail Hüsrev ve Burhan Belge tarafından çıkarılan dergi, Türk devriminin ideolojisini yapmak, sınıfsız ve çelişkisiz bir toplum yaratmak, ekonomik ve toplumsal kalkınmayı gerçekleştirecek yöntemler önermek ve Türk devrimini evrenselleştirmek gibi hedefler belirlemişti.¹ Kadro Dergisinin yayın hayatına atılması, yayın hayatı ve sonunda kapanması ya da kapatılması, basın-yayın tarihi açısından olduğu kadar, Türk düşün hayatı açısından da ilgi çekicidir ve tartışılmağa değer bir konudur.

Kadro Dergisi, tek parti yönetiminin basın üzerindeki baskılarının kısmen azaldığı ve 1925-1929 yılları arasındaki Takrir-i Sükun Döneminin katı uygulamalarının belirli ölçülerde terk edildiği bir zamanda yayın hayatına atılmıştır. Kadro'nun ilk sayısının çıktığı 1932 yılı başları, tek partili uygulamalarının tipik bazı özelliklerini taşımakla birlikte, 1930 öncesi görülen sert politikaların da aynen devam ettiği bir dönem değildir. Hem bu kısmî yumuşamadan dolayı hem de üst yapıyla ilgili çok sayıda yeniliğin başarılmasının etkisiyle, 1930'lu yıllarda Türk entelektüel yaşamında bir canlanma ve basın-yayın faaliyetlerinde belirli bir artış göze çarpmaktadır. Aynı dönemde Kadro'dan başka Ülkü, Çığır, Yeni Adam, Kooperatif, Yeni Türk, Fikir Hareketleri ve Atsız Mecmua gibi dergi ve gazeteler ortaya çıkmış ve kendi dünya görüşleri çerçevesinde çözümler üretmişlerdir. Kadro Dergisinin yayınlanmasında ve dolayısıyla Kadro

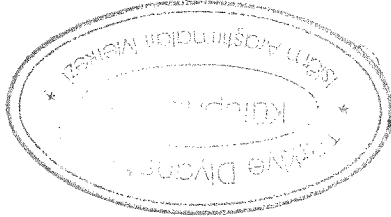
* Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Öğretim Üyesi
¹ Kadro Hareketiyle ilgili geniş bilgi için bkz. Temuçin Faik Ertan, **Kadrocular ve Kadro Hareketi**, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara, 1994; Mustafa Türkes, **Ulusçu Sol Bir Akım: Kadro Hareketi**, İmge Kitabevi, Ankara, 1999

Atatürk Dergisi, cilt: III / sayı: 4
(Temmuz 2003) s. 19-34.

D. 2483

gibi⁶². Cebir kullanma veya şartlı tehdidin gerçekleştirilmesi için, failin kullandığı tehdit veya cebirin yaptırılmak istenen hareket veya hareketsizlik bakımından objektif olarak uygunluğu gerekli ve yeterlidir. Başka bir anlatımla, failin kullandığı cebir veya tehdit mağduru karar verme (mukadderatını belirleme) ve hür iradesiyle hareket etme yeteneğini zorlama yoluyla kaldırmaya uygun ise, bu hal cebir ve tehdit kavramının kapsamına girer⁶³. Bir şeyin yapılması, yapılmaması veya yapılmasına müsaade edilmesi içerikli bir cebir veya tehdidin varlığı dışında, şartlı tehdidin koşul kısmının mağdur tarafından gerçekleştirilebilirliğini aramak veya bu şartın mağduru hak ve yetkisinde bulunan, üzerinde tasarruf edebileceği bir şeye ilişkin olup olmadığına bakmak, suç kalıbında bulunmayan bir unsuru kanuna eklemek anlamına gelir ki; bu da ceza hukuku prensiplerine aykırıdır⁶⁴. Ortada mutlak imkansız bir koşulun yerine getirilmesi istenmediği sürece (örneğin ay veya güneşin getirilmesi veya yağmurun yağdırılması gibi), ki böyle bir durumda tehdidin şartlı olduğunu ciddiye almak için bir sebep yoktur, failin yapılmasını istediği hususu gerçekleştirmediği takdirde bir kötülüğün meydana getirileceğine ilişkin her hareketi şartlı tehdit suçunu oluşturacaktır. Bu nedenle, bize göre olayda cebir kullanma-şartlı tehdit suçu (TCK. m.188) gerçekleşmiş olduğundan, Yargıtay 4. CD'nin kararına katılmıyoruz. İlk derece mahkemesinin olayda 188. maddenin ihlal edildiğine ilişkin kararını isabetli buluyoruz.

- 62 "Sanığın olay gecesi müdahilin kapısı önüne gelerek "kapıyı aç, açmazsan öldürürüm" demek suretiyle adı geçeni şartlı tehdit ettiği sübuta erdiği gözetilmeden yazılı gerekçe ile beraatine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir." Y. 4.CD., 27.1.1988, 70/388 (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 1754). "Sanığın, müdahilleri "ben onları evden çıkartacağım, çıkmazlarsa neye mal olursa olsun öldürüp çıkartacağım" demek suretiyle şartlı tehditte bulunduğu sübuta erdiği halde, yazılı düşünce ile beraat kararı verilmesi, bozmayı gerektirmiştir." Y. 4.CD., 14.11.1984, 7437/7711 (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 1755). "Sanığın, kendisi ile evlenmediği takdirde mağdureyi öldüreceğini söylediği iddia edildiğine göre, eylemin TCK.nun 188/1. maddesine uyan şartlı tehdit suçunu oluşturacağı gözetilerek, deliller Asliye Ceza Mahkemesince takdir edilme üzere vazifesizlik kararı verilmesi gerekirken bundan zühul olunup yazılı şekilde beraat kararı itihazi, bozmayı gerektirmiştir." Y. 2.CD., 12.12. 1984, 10929/11823 (Savaş/Mollamahmutoğlu, s. 1755).
- 63 Cihan, s. 83; A. Pulat Gözübüyük, "Kişi Hürriyetine Karşı Cebir ve Tehdit (TCK. nun 188. maddesi)", AD., 1968/3-4, s.117-119. Erem, Şerh, s. 1205.
- 64 Karşı görüş için bkz: Önder, s. 46-47; Tezcan/Erdem, s. 47-48.

KADRO HAREKETİ'NİN DEĞİŞİM VE DEMOKRASİYE YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Rukiye AKKAYA*

GİRİŞ

Bilindiği gibi Atatürk devrimleri belli ve özgün bir öğretiye ya da programa dayanmaksızın gerçekleştirilmiş, batının siyasal gelişim ilkeleri benimsenmiştir. Bununla birlikte Cumhuriyet'in siyasi elitleri, toplumu gerilikten kurtarmanın ve topyekün ekonomik kalkınmanın yollarını aramaktan geri durmamışlardır. Bu arayışlar dolayısıyla Cumhuriyet'in kuruluşunu takip eden dönem, Atatürk devrimlerinin niteliğini ve ideolojisini tanımlama amacı güden ve yakın tarihimizde izler bırakan tartışmalara tanık olmuştur. Bu tartışmaları tek bir kategoride değerlendirmek güçtür. Çalışmaları ile bu tartışmalara hem konu, hem de taraf olan Kadro Hareketi'nin üzerine eğildiği sorunlar, merkez-çevre ilişkilerinin siyasal yapı üzerindeki etkileri açısından düşündürücüdür. Bu çalışmada, toplumsal ve siyasal değişimin pek çok nüansının keşiftiği bir dönem içinde oluşan Kadro hareketinin bu değişime bakışı ele alınacaktır.

I-Kadro Hareketinin Doğuşu: Değişim ve Kadro

Kadro hareketinin düşünsel ve siyasi yönü 1932-1934 yılları arasında 3 yıl yayımlanan bir dergi çerçevesinde doğmuş ve gelişmiştir. Hareketin öncüleri ve dergiyi çıkaranlar, Ş.Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör, B.Asaf Belge, İ.Hüsrev Tökin, Y. Kadri Karaosmanoğlu ve M.Şevki Yazman'dır. Hareketi, ideolojik açıdan ele alan Ş.S.Aydemir¹ iken, kültürel yönünü şekillendiren de Y.Kadri Karaosmanoğlu olmuştur².

Kadro hareketinin amacı, Cumhuriyet'in kuruluşu ile gelen büyük değişimin ilkelerini ve onu yönlendiren ideolojinin niteliğini belirlemektir. Kadroculara göre, Türk toplumu, anti emperyalist güçlere karşı bir bağımsızlık savaşı vermiştir ve her alanda büyük bir değişim

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Araştırma Görevlisi.

- 1 Şevket Süreyya Aydemir, Kadro'da ele aldığı ve Türk devrimlerinin ideolojik yönünü ele alan görüşlerini 15.1.1931 tarihinde Türkocakları Ankara Genel Müdürlüğü'nde verdiği bir konferansta dile getirmiştir. Aydemir'in notlarına göre bu konferans büyük yankı uyandırmış ve CHP hükümeti tarafından yeni bir ideolojik hareket olarak yorumlanmıştır. Şevket Süreyya Aydemir, İnkılâp ve Kadro, Remzi y., İstanbul, 1990, s.27.
- 2 Kadro Hareketi'nin ideolojik yönü ve karakteri üzerine yapılan çalışmaların toplu bir değerlendirilmesi için bkz.Mustafa Türkes, Kadro Hareketi, Ulusçu Sol Bir Akım, İmge Y., Ankara, 1999, s.48 vd.

çalışmaları, pratik sorunları çalışmanın zembereğine yerleştirdiği esnek teorik donanımıyla eleştirel sosyal bilim çalışmaları olarak nitelendirilebilir.

Sonuç

Şerif Mardin'in etkilerine ilişkin bir değerlendirmede göz önünde bulundurduğumuz gereken nokta, bu literatürün çok yeni ve gelişmekte olduğudur. Çünkü Mardin'in çalışmalarının asıl anlamının, Türkiye'nin tarihine ve toplumuna dair çalışmalar arttıkça anlaşılacağını söyleyebiliriz. Modernliğin derin dönüşümlerden geçtiği gerçeği, üstelik hem Batı'da hem de Batı dışında sorgulanmasının gittikçe arttığı göz önünde bulundurulduğunda, Şerif Mardin'in Türkiye eksenli modernlik çözümlemesinin de bu süreç içerisinde alternatif okumalara tabi tutulacağı öngörülebilir. Aynı şey kamu-sallık ve sivillik tartışmaları için de geçerlidir. Şerif Mardin'in çalışmaları, Türk siyasî fikir tarihine ve Türk toplumuna dair anlamacı/yorumlayıcı bakışların geliştirilmesi için ciddi bir başlangıç noktasıdır. Türkiye'nin düşünce ve siyaset dünyasının tıkanma noktaları ve bunun tarihî sebepleri Mardin'in çözümlemeleri ile zenginleşmiş ve çeşitlenmiştir.

Şerif Mardin as a Political Sociologist

Alim ARLI

Abstract

This paper aims to analyze the status of Şerif Mardin in the history of Turkish political thought. Mardin is one of the leading founders of social sciences in Turkey. In this respect, he has a deep impact on Turkish social sciences both on theoretical perspective and scientific tradition. Mardin has framed an alternative paradigm dealing with history of modernization in Turkey, following the impact of liberal-humanitarian and enlightenment tradition. In this view, his program of study reveals substantial diversity from the discourse of "etatist-elist" tradition in Turkey.

D2512

12 0 TEMMUZ 2004

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Kadro Dergisi/Hareketi ve Etkileri:

Türk Devlet İdeolojisi ve Sol Kemalizmin Oluşumu Bağlamında Bir Analiz

Lütfi SUNAR*

Türk düşünce dünyasının en popüler konularından birisi olan *Kadro* dergisi/hareketi, Türkiye'de derin ve köklü etkiler bırakan entelektüel hareketlerden biridir ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarına ilişkin hemen her çalışmanın atfta bulunduğu bir dergidir. Bu bakımdan hareketin ideolojisi ve etkileri incelenmeye değer. Ocak 1932 – Aralık 1935 tarihleri arasında yayın yapan bir derginin adı olan *Kadro* aynı zamanda bir hareketin adı olarak da kullanılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Türk devrim hareketleri, Türk modernleşmesi bağlamında *Kadro* hareketini inceleyen çalışmalar olmasına karşın, bu makalenin sonraki sayfalarında tartışılacağı gibi, çoğu çalışmanın dar ve sınırlı bir perspektifte sahip olduğunu söyleyebiliriz. *Kadro* hareketi bugünkü Türk devlet ideolojisi ve aydın kesimi üzerinde derin ve güçlü etkiler bıraktığı için bu perspektiften, derinlemesine incelenmelidir.

Kadro dergisi Mustafa Kemal'e yakın birtakım *eski sosyalist* aydınlar grubunun yayınladığı bir dergidir. Derginin ideoloğunu Şevket Süreyya Aydemir yapmıştır. Onunla birlikte dergide önemli rol üstlenenler yine Aydemir'le ortak bir geçmişe sahip olan Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf Belge, İsmail Hüsrev Tökin'dir. Derginin yayınlandığı dönemde büyük bir sansür ortamı egemen olduğu için, bir derginin tutunabilmesi Mustafa Kemal nezdinde ve CHP çevrelerinde kabul görmesine bağlıydı. Bu şartı sağlamak için derginin sahipliğini Mustafa Kemal'e ve CHP'ye yakın bir isim olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu üstlenmiştir. Dergi, CHP'nin önde gelen seçkinlerinin siyasal baskısı nedeniyle ve bu baskıya karşı Milli Şef'in çekimserliği dolayısıyla sahipleri ve yazarları tarafından 1935 yılının Aralık ayında kapatılmıştır.¹ *Kadro* kapatıldıktan sonra yazarları, diplomaside ve devlet kademelerinde yüksek görevlere atanmışlardır.

Bu çalışmada metinsel ve tarihsel çözümlemeye dayalı bir analiz yapılacaktır. Bu metodolojinin seçilmesindeki temel neden, *Kadro* hareketini *Batılılaşma* sürecindeki entelektüel çerçeve içerisinde ve Türk Devriminin oluşum sürecinin sosyal ve genel tarihî perspektifi bağlamında konumlandırılabilme çabasıdır. Bu

* EDAM Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi

1 Aslında *Kadro* bizzat Mustafa Kemal tarafından nazikçe kapatılmıştır. Zira derginin sahibi Yakup Kadri'nin Tiran'a "zoraki diplomat" olarak atanması sebebiyle dergi sahipliğini bırakması gerekmiştir (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Zoraki Diplomat*, İstanbul: İletişim Yay., 1983). *Kadro* yazarları bunu kendilerine bir uyarı saymışlar ve yeni bir sahiple yollarına devam etmemiş, 36. sayısıyla derginin yayın hayatına ara verdiğini belirten bir yazı yayımlayarak dergiyi kapatmışlardır.

T Ü R K İ Y E
EKONOMİK VE TOPLUMSAL
TARİH VAKFI

Türkiye
Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı
yayıdır.

Valikonağı Cad. Samsun Apt.
No. 57 Kat. 2 34365 Nişantaşı-Istanbul
Tel: 0 212 233 21 61
Faks: 0 212 234 32 90
www.tarihvakfi.org.tr
yayin@tarihvakfi.org.tr

Kapak Resmi
Kadrocular bir toplantı sırasında.

Yayına Hazırlayan
Osman Bahadır

Kitap Tasarımı
Haluk Tunçay

Kapak Tasarımı
Yonca Ören

Baskı
Step Ajans
(0212) 482 13 41

İstanbul, Haziran 2003

ISBN 975-333-170-3

İLHAN TEKELİ - SELİM İLKİN

**BİR CUMHURİYET ÖYKÜSÜ
KADROÇULARI VE
KADROYU ANLAMAK**

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	89745
Tas. No:	370.9586/2 7.11.11

TARİH VAKFI YURT YAYINLARI 134

86629

George S. HARRIS

THE COMMUNISTS AND
THE *KADRO* MOVEMENT:
SHAPING IDEOLOGY IN
ATATÜRK'S TURKEY

© 2002 The Isis Press

Published by
The Isis Press
Şemsibey Sokak 10
Beylerbeyi, 81210 Istanbul
Tel.: (0216) 321 38 51
Fax.: (0216) 321 86 66
e-mail: isis@turk.net
www.theisispress.com

ISBN: 975-428-229-3

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	86629
Tas. No:	956-081 HAR-C

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA YAZARIN SORUMLULUĞUNDADIR

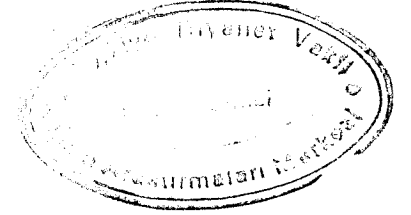
2 NİSAN 2003

THE ISIS PRESS
ISTANBUL

Annem Şöhret ve
Babam Aytekin Ertan'a

T.C. KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINLARI /1712
Yayımlar Dairesi Başkanlığı
Başvuru Kitapları Dizisi/29

KADROCLAR VE KADRO HAREKETİ
(Görüşler, Yorumlar, Değerlendirmeler)

Dr. Temuçin Faik ERTAN

Türkiye İyaneet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi kütüphanesi	
Demirbaş No:	34622
Tasnif No	956.0812 AYD. i

07 KASIM 1995

Ankara - 1994

SONUÇ

Bu günlerde 1982 Anayasası'nın değiştirilmesi fikri toplumda kabul görmüştür. Gerçekten de katılımcı, çoğulcu, hürriyetçi demokratikleşme de eksiklerimiz bu yolla giderilebilecektir. Türkiye'nin de katıldığı "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi"nden başlayarak, "Avrupa Güvenlik ve İşbirliği AGİK" ve bu çerçevede geliştirilen, "Yeni Bir Avrupa İçin Paris Şartı, Yeni Bir Demokrasi, Barış ve Birlik Çağı" ile dünyada ve Avrupa'daki siyasi ve demokratik kurum ve kuruluşlara uyum gösterebilecek biçimde bir Anayasa yapılabilir ve yapılmalıdır. Buna dayalı olarak da çağdaş bir devlet için gerekli yapısal, kurumsal, hukuksal gereksinimleri karşılayacak yasa lar da çıkarılabilir.

Ancak bunlar yapılırken göz ardı edilemeyecek bir önemli nokta vardır. Baştan beri açıklamaya çalıştığımız Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerinin hiçbiri bu tarz değişiklik ve yeniliklere kapalı değildir. Demokratiklik, insan haklarına saygı, laiklik, sosyal bir hukuk devleti gibi nitelikler evrensel normlara tamamen uymaktadır. Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılık, millî dayanışma, Türkiye devletinin ülkesi ve milletiyile bölünmezliği, resmi dilin Türkçe oluşu da millî egemenliğimizin, bağımsızlığımızın değişmez öğeleridir. Atatürk ilke ve inkılaplarında sürekli bir dinamizm ve çağdaşlaşma olduğu için yıllardan beri bunlara yeni yorumlar getirilmekte ve uygulanmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyet çağa uygun değişme ve gelişmeye açıktır.

O halde yeni Anayasa yapılırken Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerinin bu ruhunu, felsefesini değiştirmeye gerek yoktur.

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ,

cilt: IX / sayı: 27, Temmuz - Kasım 1993,

s. 549-558.

D. 229

03 AĞAUS 1998

KADRO HAREKETİNE GENEL BİR BAKIŞ

Dr. TEMUÇİN FAİK ERTAN

Kadro Dergisi, 1932 yılının Ocak ayında yayın hayatına atılan ve üç yıl boyunca, 36 sayı Türk Devriminin ideolojisini sistemleştirme işini üstlenen bir yayın organıdır. Şevket Süreyya (Aydemir), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu), Vedat Nedim (Tör), İsmail Hüsrev (Tökin), Burhan Asaf (Belge) tarafından çıkarılan bu dergi, ortaya koyduğu ekonomik, politik ve toplumsal görüşlerle ve sunduğu özgün çözümlerle, bir basın-yayın faaliyeti olmaktan öteye geçerek, bir entellektüel hareketin ve fikrin sözcüsü olmuştur.

Kadro Akımı ve Kadrocular, 1930'lu yıllarda ve daha sonraki dönemlerde, akademik ve politik çevrelerin ilgisini çekmiş, tartışılmaya ve araştırılmaya değer bir konu olma özelliğini devamlı korumuştur. Öyle ki, farklı nitelikteki ve değişik alandaki birçok araştırmada Kadro Akımı ve Kadrocularla ilgili görüşlere yer verilmiştir. Basın-yayın tarihi¹, Türkiye'deki entellektüel hareketleri² Türk Solu ve komünist hareketleri³,

- 1 Kadro ve Kadroculara Basın-Yayın tarihi kapsamında yer veren eserlerin bazıları şunlardır: Renzi Balkanlı, **Mukayeseli Basın ve Propaganda, Suçlar, Davalar, Kanunlar, Kararlar**, Ankara, 1961; Server İskit, **Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları**, Ankara, 1943; Füzuzan Hüsrev Tökin, "Kadro Mecmuası", **Basın Ansiklopedisi**, İstanbul, 1963, s. 77-78
- 2 Kadro'yu Türkiye'deki entellektüel hareketler arasında değerlendiren araştırmalardan birkaçını şu şekilde sıralayabiliriz: Halide Edip Adıvar, **Conflict of East and West in Turkey**, Delhi, 1935; David Barchard, "The Intellectual Background to Radical Protest in Turkey in the 1960 s", **Aspects of Modern Turkey**, London, 1976, s. 21-36; İsl Yalçın Küçük, "Cumhuriyet Döneminde Aydınlar ve Dergileri", **Cumhuriyet dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Cilt I, s. 138-144; İlhan Tekeli-Selim İkkin, "Türkiye'de Bir Aydın Hareketi", **Toplum ve Bilim**, Sayı 24, Kış 1984, s. 35-68; Hilmi Ziya Ülken, **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi**, İstanbul, 1979.
- 3 Kadro ve Kadrocuları Komünist ve Marksist hareketler arasında değerlendiren araştırmaların bir kısmı ise şunlardır: İlhan Darendeliöğlu, **Türkiye'de Komünist Hareketleri**, 5. Baskı, İstanbul, 1979; George Harris, **Türkiye'de Komünizmin Kaynakları**, (çev. Enis Yedek), İstanbul, 1975; Rasih Nuri İleri, **Türkiye Komünist Partisi Gerçeği ve Bilimsellik**, İstanbul, 1976. Aclan Sayılğan, **Solun 94 Yılı (1881-1965)**, Ankara, 1967; Dimitri Şişmanov, **Türkiye'de İşçi ve Sosyalist Hareketi (Kısa Tarih: 1908-1965)**, 2. Baskı, İstanbul, 1990; Fethi Tövetoğlu, **Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Hareketler (1910-1960)**, Ankara, 1967; Mete Tunçay, **Türkiye'de Sol Akımlar (1908-1925)**, 3. Basım, Ankara, 1978.

olan iki taraflı iletişimin sağlanmasına engel oluyor. Uzun süre gayri-sosyal gevezelik yapan bir insanın tesiri altında kalmak, depresyona bile yolaçabiliyor-muş.

Adı geçen teori, özellikle küçük sosyal gruplar için geçerlidir. Öncelikle geniş insan toplulukları üzerinde tesir yaratmak isteyen bir lider için çok önemli bir zaaf sayılmayabilir. Bazen işe de yarayabilir. Ancak, uzun vadede bir entelektüel hareketin gelişme imkânları açısından değerlendirilirse, bahsedilen içe dönük tavrın olumsuz etkileri hiç de önemsiz değildir.

Lider konusunda Necip Fazıl'ın açık verdiği başka hususlar da vardı. Dinsel değerler uğrunda mücadele eden biri olarak, dini konularda bilgisi aslında yeterli değildi. Necip Fazıl bir din bilgini değildi. Ne kelâm ilmi, ne fıkıh hiçbir zaman okumamıştı. Bildiği yabancı dil de Arapça değil, Fransızca'ydı. Sonuç olarak da bir dinî liderin görevlerini hiçbir zaman üstlenememişti. Liderlik hırsı oldukça güçlü olan birisi için bu durum muhakkak bir engel teşkil ediyordu. Aslında Necip Fazıl bir ikilem içindeydi: bir taraftan sığ ve yetersiz olan din bilgisinin getirdiği sınırlamalar, diğer taraftan, mevcut siyasî düzenin üstadın temsil ettiği eyleme getirdiği yasaklar: Ne din adamlarının arasında, ne de siyasî çevrelerde sağlam bir zemin bulabiliyordu. 1960'ların sonuna doğru daha rahat bir siyasî ortamın ortaya çıkmasıyla birlikte, liderlik görevi üstlenerek mücadeleyi sürdürmek için yeni olanaklar açılır gibi oldu. Nitekim MSP kurulduğu zaman Necip Fazıl bir ara bu partinin üst kadrolarında yer aldı. Ancak bu birliktelik ve iyi ilişkiler uzun sürmedi. Şöhret ve liderliği başkalarıyla paylaşmayı bilmeyen Necip Fazıl, bir süre sonra MSP'den uzaklaşıp MHP'ye yanaştı: "Üstad", aradığı koşulsuz saygıyı, ancak bu partideki genç ve radikal kadroların arasında bulabildi. Böylece ülkenin siyasî hayatında marjinal bir konuma düşen "üstad", şiddete karşı açık tavır almayınca birtakım aşırı milliyetçi gruplara mal edildi (IB-DA-C gibi).

Yalnızlığını 1973'te yazdığı bir şiirde bu sözlerle dile getirdi (Çile):

*Dostlarım ev eşyamdı, bir bir gitti, diyorum
Artık boş odalarda ölümü bekliyorum*

Tasavvuf bahçelerinde acımasız siyasî mücadele için yer yok. Ama bir milli kahramanın yolu, Friedrich Nietzsche'nin ifadesiyle "will to power", yani çıplak bir iktidar hırsından geçiyor. Necip Fazıl her iki yoldan ilerlemeye çalıştığı için çıkmaza girdi. Şüphesiz şair olarak Necip Fazıl ender ve tartışmasız bir konuma sahiptir, ama yaptığı siyasî mücadele için aynı şey söylenemez. O nedenle, bugün İslâm adına iktidar zirvelerine koşanlar için Necip Fazıl örneğinin her zamankinden daha anlamlı ve geçerli olduğunu düşünüyorum.

30 EYLÜL 1997

Resmî ideoloji ya da alternatif resmî ideoloji oluşturmaya yönelik iki dergi: *Ülkü ve Kadro* mecmualarının karşılaştırmalı içerik analizi

Hakkı Uyar*

Bu yazıda amacımız, 1930'lar Türkiye'sinde yayınlanan *Ülkü ve Kadro* dergilerinin Kemalizm, tek parti yönetimi, demokrasi, ekonomi, ideoloji, devrim gibi konulara bakışlarını karşılaştırmaktır.

Ülkü ve Kadro dergilerini seçmemizin bazı nedenleri vardır. 1920'li yıllar ve özellikle de 1930'lu yıllar Kemalizm üzerine birçok yayınlara yapıldığı yıllardır. 1930'larda ilk önce altı ilke CHP programına girdi (1931), ardından da Kemalizm adı altında parti programında yerini aldı (1935). Bunu 1937 yılında altı ilkenin Anayasa'ya girmesi izledi. Böylece, Kemalizm hem parti programında, hem de Anayasa'da yer alarak bir resmî ideoloji niteliği kazandı.

1930'larda birçok kişi, Kemalizmi teorileştirmeye girişti. Böyle bir eyleme girişmeye gereksinim duyulmasının nedeni, parti programında aşama aşama şekillenen Kemalizm hakkında, parti programında yer alan görüşlerin ve başta Mustafa Kemal olmak üzere dönemin liderlerinin görüşlerinin genel bir çerçeveye çizmekten, sadece bir iskelet oluşturmaktan öteye gitmemesinden kaynaklanmaktadır.

Ortadaki bu boşluğu doldurmak için, aralarında dönemin politikacılarının yer

(*) Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Araştırma Görevlisi

1 1927 yılındaki CHP İkinci Büyük Kurultayı'nda dört ilkenin (Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Laiklik) parti programında yer aldığını, 1931 yılındaki Üçüncü Büyük Kurultay'da buna diğer iki ilkenin (Devletçilik, İnkılapçılık) eklendiğini ve 1935 yılındaki Dördüncü Büyük Kurultay'da parti programına Kemalizm'in girdiğini görmekteyiz. Buradan da anlaşılacağı üzere, "inkılabın ideolojisi" olan Kemalizmin aşama aşama şekillenmesinde CHP kurultaylarının önemli bir etkisi görülmektedir.

"Partinin güttüğü bütün bu esaslar Kamalizm prensipleridir" (CHP Programı:1935, 3) şeklinde parti programında yer alan görüşten de anlaşılacağı üzere, CHP programının incelenmesi Kemalizmin anlaşılmasında önemli bir ipucu olacaktır.

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR

Kadro

İnkılâp
ve
Kadro

Not: Bu kadro "Kadro"
dergisi için Kadro
mayı konu edindir.
İ. Ak

Dördüncü Basım

01 MART 1995

İstanbul 1990

Türkiy Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi Kütüphanesi	
Kayıt No. :	15658
Tasnif No. :	956.0812 AYD.İ

Remzi Kitabevi

Ankara Caddesi, 93 — İstanbul

- , : “Physical Health and Mental Outlook Among The Aging” Older People and Their Social World, A.M. Ross ve W.A. Peterson ed., Davis Company, Philadelphia, 1965, s. 201-210.
- Schooler, K.K. ve Estes, C.B.:** “Differences Between Current Gerontological Theories: Implication for Research Methodology”, Research Planning Action for The Elderly, The Power and Potential of Social Science D.P. Kent ve diğerleri ed., Behavioral Publications New York, 1972.
- Shanas, Ethel:** “Some Sociological Research Findings About Older People”, Toward Better Understanding of The Aging. Council on Social Work Education, New York, 1959, s. 49-58.
- Simmons, Leo M.:** “Aging in Modern Society” Toward Better Understanding of The Aging, Council on Social Work Education, New York, 1959, s. 1-8.
- Smith, Harold E.:** “Family Interaction Patterns of Aged: A Review”, Older People and Their Social World, A.M. Ross ve W.A. Peterson, ed., Davis Company, Philadelphia, 1965, s. 143-161.
- Yener, Samira ve Kocaman, Tuncer:** Dördüncü Beş Yıllık Plan Nüfus Tahminleri, DPT: Yayın No: 1669, SPD: 311, Ankara, 1979.
- Webber, Irving L.:** “Some Methodological Considerations in Health Survey of an Older Population”, Social Welfare of The Aging, J. Kaplan ve A. Gordon, ed.; Columbia University Press, New York, 1962.

Prof. Dr. İbrahim Yasaya Armağan, Ankara 1983, ss. 43-56.
İSAM 187535

“KADRO” HAREKETİ AÇISINDAN KEMALİST İDEOLOJİ

Doç. Dr. Naci KEPKEP

Kadro hareketi KADRO adını verdikleri bir aylık dergide birleşen kimselerin yürüttükleri bir düşünce akımıdır:

KADRO dergisi 1932 yılı ocak ayından başlayarak 1934 yılı sonuna kadar yayını sürdürmüştür. Üç yıl boyunca her ay düzenli bir biçimde okuyucuya sunulan bu dergi Mustafa Kemal olayını ve dolayısıyla Türk devrimini dizgesel bir biçimde yorumlamış; konuyu kendi içinde tutarlı bir görüş açısından irdeleyerek, bunu kamuoyuna benimsetmeye çalışmıştır. Gerçi KADRO 1932 yılı ocak ayında yayınlamaya başlar, ama Kadro hareketinin başlangıcı biraz daha öncedir.

KADRO’da savunulan görüşler ilk kez 15 Ocak 1931 de Ankara da Türkocakları genel merkezinde verilen bir koferansta gün ışığına çıktı¹. “İnkılabın İdeolojisi” başlığını taşıyan bu konuşma daha sonra genişletilerek, “İnkılap ve Kadro,,adıyla, kitap olarak yayınlanmıştır. Bu kitapta yer alan görüşler Kadro hareketinin kuramsal temelini oluşturur².

KADRO dergisini yayımlayanlar, bir başka deyişle, Kadro hareketini yürütenler, az önce sözü edilen konferansın konuşmacısı ve ,İnkılap ve Kadro, kitabının yazarı olan Şevket Süreyya (Aydemir),in yanı sıra, Burhan Asaf (Belge), Yakup Kadri (Karaosmanoğlu), İsmail Hüsrev (Tökin), Vedat Nedim (Tör) ve Şevki (Yazman)dir.

Bu beş Türk aydınının, görüşlerini benimsetmek için, verdikleri savaşım yankısız kalmamıştır. O günlerde ve daha sonra, yurt içinde ve yurt dışında, Kadro hareketinin görüşleri birçok kimseye inceleme konusu olmuştur. Dergide yayınlanan yazılardan bazıları başka dillere çevrilmiş veya bunlardan alıntılar yapılmıştır. Kadro hareketi yankısız kalmamanın ötesinde, yoğun bir biçimde eleştirilmiştir de.

1 Bkz., Ş.S. Aydemir, İnkılap ve Kadro, 2. basım, Bilgi Yayınevi, 1968, s. 29-30

2 Bkz., a.g.y., s. 32

MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DÖRÜMÜN

12 ŞUBAT 2010

KESKİNKİLİÇ, Erdoğan, «Kadrocuların İktisadi Politikası»

Danışman : Prof. Dr. Rifat ÖNSOY

1991, 165 s.

1932-1934 yılları arasında Kadro isimli bir dergi çıkartarak Türk inkılabının kendilerine göre iktisadi formülünü hazırlayan ve bunun devlet tarafından uygulanmasını isteyen, çıkardıkları derginin isminden dolayı da kendilerine Kadrocular denilen Şevket Süreyya Aydemir ve arkadaşlarının İktisadi politikasını inceleyen bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, İngiltere ile 1838'de imzalanan ticaret anlaşması ve bu anlaşmanın Osmanlı ekonomisine etkileri, ikinci bölümde, 1923-30 dönemi ekonomisini hazırlayan olaylar, İzmir İktisat Kongresi, bu dönemde ekonomik yapıyı sağlayan, destekleyen ve yükselten kurumlar ile Türk Ekonomisinin sektörler itibarıyla özellikleri incelenmektedir. Üçüncü bölümde, Kadrocular'ın sanayi, tarım, para-bütçe ve iş imkanı ile dünya ekonomisindeki buhran konularındaki görüşleri, dördüncü bölümde ise Kadrocular'dan Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör, İsmail Hüsrev ve Burhan Asaf Belge hakkında bilgi verilmekte, Kadrocular'ın Türk Basınındaki yeri üzerinde durulmaktadır.

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tez Özetleri, Ankara 1992, s. 216. DN:40766
Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Tarih Bilim Dalı.